

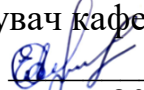
**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

ПОГОДЖЕНО

Гарант ОПП «Фінанси, банківська
справа та страхування»
доц. Сергій КОСТОРНОЙ
«27» серпня 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФОО
проф. Олена ЯЦУХ
«27» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ФІНАНСИ ДОМОГОСПОДАРСТВ»

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за ОПП Фінанси, банківська справа та страхування
(на основі повної загальної середньої освіти та ОКР «Молодший спеціаліст»)
Факультет економіки та бізнесу

2024 – 2025 н.р.

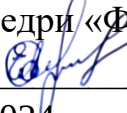
Робоча програма навчальної дисципліни «Фінанси домогосподарств» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за ОПП Фінанси, банківська справа та страхування (на основі повної загальної середньої освіти та ОКР «Молодший спеціаліст»). Факультет економіки та бізнесу. Запоріжжя, ТДАТУ. 11 с.

Розробник: Трусова Н.В., д.е.н., професор

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансів, обліку і оподаткування

Протокол № 1 від «27» серпня 2024 р.

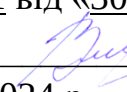
Завідувач кафедри «Фінанси, облік і оподаткування»

професор Олена ЯЦУХ

«27» серпня 2024 р.

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за ОПП Фінанси, банківська справа та страхування (на основі повної загальної середньої освіти та ОКР «Молодший спеціаліст»)

Протокол № 1 від «30» серпня 2024 року

Голова, доц. Юлія ВОРОНІНА

«30» серпня 2024 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування» (шифр і назва)	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	Курс/рік підготовки	Семестр
Змістових модулів – 2		4 / 2с	7-й / 3-й
Тижневе навантаження: аудиторних занять – 2,85 самостійна робота студента – 3,57	Ступінь вищої освіти: «Бакалавр»	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	20
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	20
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	50
		Форма контролю: Екзамен	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу: формування базових знань теорії і практики організації фінансів домашніх господарств в сучасних умовах розвитку ринкової економіки і фінансової системи.

Завдання курсу: з'ясувати сутність домогосподарства, дослідити фінансову поведінку домогосподарств та її вплив на прийняття фінансових рішень, визначити напрями раціоналізації фінансової поведінки українських домогосподарств на сучасному етапі, сформувати економічну культуру населення та особливості фінансового планування домогосподарств, навчитись управляти бюджетом домогосподарства на ринку позичкових капіталів, грошового обігу, товарів та послуг.

Предмет: доходи і витрати домогосподарств та система чинників, які впливають на процес управління особистими фінансами.

Освітня компонента забезпечує набуття здобувачами ВО:

Інтегральної компетентності:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування

або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальних компетентностей:

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним.

Спеціальних (фахових) компетентностей:

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

Програмних результатів навчання:

РН04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

РН05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

РН07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

РН10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

РН11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

РН26. Обґрунтовувати джерела фінансового забезпечення діяльності на мікро-, макро й мезорівні та оцінювати ефективність їх використання.

- *softskills* здатність аналітично мислити, уміння оптимістично оцінити ситуацію та прийняти рішення в сфері управління грошовими потоками, чесність та відповідальність за точність та об'єктивність подання інформації.

Міждисциплінарні зв'язки з урахуванням структурно-логічної схеми ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування».

Перелік навчальних дисциплін, знання з яких потрібні для вивчення освітньої компоненти: «Економіка підприємств», «Статистика», «Макроекономіка», «Гроші і кредит», «Фінанси I, II».

Перелік навчальних дисциплін, вивчення яких у подальшому базується на матеріалі освітньої компоненти: «Навчальна практика «Вступ до фаху»»

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. «ДОХОДИ І ВИТРАТИ ДОМОГОСПОДАРСТВ»

Тема 1. Сутність та особливості фінансів домогосподарств як складової фінансової системи держави. [1-13; 14-22] Економічна сутність домогосподарств, домогосподарства як соціально-економічний феномен. Категорії і сектори домашніх господарств. Фінанси домогосподарств – теоретичний базис, значення в економіці країни. Особливості фінансів домогосподарств, їх специфічні риси і сфера функціонування. Внутрішні та зовнішні фінансові відносини домогосподарств з ланками фінансової системи. Функцій, роль фінансів домогосподарств. Принципи організації фінансів домогосподарств.

Тема 2. Доходи та фінансові ресурси домогосподарств. [1-13; 14-22] Джерела і форми доходів домогосподарств. Особливості формування, класифікація доходів домогосподарств. Грошові та натуральні доходи. Характеристика сукупних доходів та доходів, що залишаються у розпорядженні домогосподарств. Структура і класифікація доходів домогосподарств. Номінальні і реальні доходи. Бюджет прожиткового мінімуму. Заробітна плата та її роль у формуванні доходної частини бюджету домогосподарств. Соціальні та страхові виплати. Доходи домогосподарств від підприємницької діяльності. Процентні доходи і дивіденди. Доходи від продажу цінних паперів, нерухомості, особистого та домашнього майна. Доходи від продажу продукції підсобного господарства. Сукупні ресурси домогосподарств. Роль і вплив держави на формування доходів бюджету домогосподарств.

Тема 3. Державне регулювання доходів населення. [1-13; 14-22] Сутність, функції та необхідність державного регулювання доходів домогосподарств як складова фінансової політики держави. Інструментарій державного регулювання доходів населення. Методи державного регулювання, їх зміст. Форми державного регулювання на макро- та мікрорівні.

Тема 4. Оподаткування доходів домогосподарств. [1-13; 14-22] Домогосподарства як платник податків. Система оподаткування домогосподарств в Україні. Суб'єкти оподаткування. Прямі та непрямі податки домогосподарств. Обов'язкові платежі домогосподарств: податки і відрахування до державних соціальних фондів, комунальні та інші щомісячні платежі. Податки на споживання. Податки на майно. Податкові пільги. Податкове навантаження. Поточні та капітальні витрати на споживання.

Тема 5. Витрати домогосподарств. [1-13; 14-22] Витрати бюджету домогосподарств, їх класифікація. Внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на обсяг і структуру витрат домогосподарств. Структура сукупних витрат. Класифікаційні ознаки витрат домогосподарств. Елементи споживчих витрат. Фінансові рішення домогосподарств щодо розміщення доходів. Споживча поведінка домогосподарств. Гранична схильність до споживання. Гранична схильність до заощаджень. Базові принципи раціоналізації витрат домогосподарств.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 «ЗАОЩАДЖЕННЯ ТА ІНВЕСТИЦІЇ ДОМОГОСПОДАРСТВ»

Тема 6. Заощадження домогосподарств. [1-13; 14-22] Етапи становлення теорії заощадження домогосподарств. Взаємозв'язок процесів споживання і заощадження. Мета і функції заощаджень домогосподарств. Мотиви та чинники, що визначають процес заощадження домогосподарств на сучасному етапі. Організовані та неорганізовані заощадження. Активні та пасивні заощадження домогосподарств. Характеристика, особливості, переваги і недоліки різних форм заощаджень домогосподарств.

Тема 7. Управління особистими фінансами домогосподарств. [1-13; 14-22] Особисті фінанси, їх розвиток в умовах ринку. Сутність, визначення управління фінансами домогосподарств. Основні завдання управління фінансами домогосподарств. Об'єкти і суб'єкти управління фінансами домашніх господарств. Особисті доходи і витрати як важливий об'єкт управління в умовах ринку. Особливості і фактори, що визначають управління фінансами домогосподарств. Основні методи управління фінансами домогосподарств та їх характеристика. Бюджет домогосподарства. Статті бюджету доходів і витрат типового домогосподарства. Механізм обліку та управління особистими фінансами, освоєння планування сімейного бюджету. Фінансова поведінка домогосподарства.

Тема 8. Домогосподарства на фінансовому ринку. [1-13; 14-22] Роль домогосподарств на фінансовому ринку. Переваги і недоліки використання фінансових послуг фінансових установ для домашніх господарств. Інструменти фінансового ринку визначення особливості державного регулювання інвестиційної діяльності населення. Банківські послуги для населення. Депозитні та кредитні операції домогосподарств з кредитними спілками. Споживчі кредити та кредити під заставу, порядок їх надання та погашення. Домогосподарства на фондовому ринку. Інвестиційна діяльність та формування інвестиційного портфеля домогосподарств. Капітальні інвестиції у нерухомість, основний капітал, нематеріальні активи. Фінансові інвестиції у цінні папери, корпоративні права, депозити, банківські метали. Фактори, що впливають на формування інвестиційного портфеля домогосподарств: дохідність, ризик вкладання капіталу, строки, мета інвестування, доступність об'єктів інвестицій, інфляційні процеси, наявність державних гарантій тощо. Підходи щодо раціонального вибору фінансових організацій і пропонованих ними фінансових послуг, найбільш придатних для здійснення ощадних, інвестиційних, кредитних, особистих пенсійних і страхових стратегій індивіда.

Тема 9. Фінансова безпека домогосподарств у ринковій економіці. [1-13; 14-22] Сутність і складові фінансової безпеки домогосподарств. Мета і завдання фінансової безпеки домашнього господарства. Чинники впливу на фінансову безпеку домогосподарств. Загрози фінансової безпеці домогосподарств. Напрями забезпечення фінансової безпеки домогосподарств. Фінансова грамотність населення як важливий чинник фінансової безпеки домогосподарств.

Тема 10. Фінанси домогосподарств провідних країн світу. [1-13; 14-22] Основні особливості побудови та функціонування домогосподарств провідних

країн світу. Загальні світові тенденції доходів та витрат домогосподарств. Особливості оподаткування домогосподарств, пенсійного забезпечення, заощаджень населення в країнах світу. Досвід організації та функціонування фінансів домогосподарств, який необхідно врахувати при реформуванні фінансової системи України.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид заняття	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість			балів
			годин			
			лекції	ПР	СРС	
Змістовий модуль 1. ДОХОДИ І ВИТРАТИ ДОМОГОСПОДАРСТВ						
1	Лекція	Тема. Сутність та особливості фінансів домогосподарств як складової фінансової системи держави.	2			
	Практичне заняття	Тема. Сутність та особливості фінансів домогосподарств як складової фінансової системи держави.		2		5
	Самостійна робота	Самостійне опрацювання додаткового матеріалу за темою з метою підготовки презентації. Робота на освітньому порталі.			5	2
2-3	Лекція	Тема. Доходи та фінансові ресурси домогосподарств. Державне регулювання доходів населення.	4			
	Практичне заняття	Тема. Доходи та фінансові ресурси домогосподарств. Державне регулювання доходів населення.		4		5
	Самостійна робота	Самостійне опрацювання додаткового матеріалу за темою з метою підготовки презентації. Робота на освітньому порталі.			5	4
4-5	Лекція	Тема. Оподаткування доходів домогосподарств. Витрати домогосподарств.	4			
	Практичне заняття	Тема. Оподаткування доходів домогосподарств. Витрати домогосподарств.		4		5
	Самостійна робота	Самостійне опрацювання додаткового матеріалу за темою з метою підготовки презентації. Робота на освітньому порталі.			5	4
6-7	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК 1			10	
	ПМК 1	Підсумковий контроль за модуль 1				10
Всього за змістовий модуль 1 – 45 годин			10	10	25	35
Змістовний модуль 2. ЗАОЩАДЖЕННЯ ТА ІНВЕСТИЦІЇ ДОМОГОСПОДАРСТВ						
8	Лекція	Тема. Заощадження домогосподарств.	2			
	Практичне заняття	Тема 6. Заощадження домогосподарств.		2		5

	Самостійна робота	Самостійне опрацювання додаткового матеріалу за темою з метою підготовки презентації. Робота на освітньому порталі.			5	2
9-10	Лекція	Тема 7. Управління особистими фінансами домогосподарств. Домогосподарства на фінансовому ринку.	4			
	Практичне заняття	Тема 7. Управління особистими фінансами домогосподарств. Домогосподарства на фінансовому ринку.		4		5
	Самостійна робота	Самостійне опрацювання додаткового матеріалу за темою з метою підготовки презентації. Робота на освітньому порталі.			5	4
11-12	Лекція	Тема 9. Фінансова безпека домогосподарств у ринковій економіці. Фінанси домогосподарств провідних країн світу.	4			
	Практичне заняття	Тема 9. Фінансова безпека домогосподарств у ринковій економіці. Фінанси домогосподарств провідних країн світу.		4		5
	Самостійна робота	Самостійне опрацювання додаткового матеріалу за темою з метою підготовки презентації. Робота на освітньому порталі.			5	4
13-14	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК 2			10	
	ПМК 2	Підсумковий контроль за модуль 2				10
Всього за змістовий модуль 2 – 45 годин			10	10	25	35
Екзамен						30
Всього з навчальної дисципліни – 90 годин						100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

1. Домогосподарство як суб'єкт фінансово-економічної системи держави.
2. Сутність і характеристика фінансів домогосподарств.
3. Джерела формування фінансів домогосподарств.
4. Функції фінансів домогосподарств, їх характеристика.
5. Доходи домогосподарств, їх структура та класифікація.
6. Складові сукупних доходів домогосподарств та їх характеристика.
7. Зміст фінансових ресурсів домогосподарств.
8. Складові грошових доходів громадян.
9. Надходження до загальних доходів і сукупних ресурсів громадян.
10. Державне регулювання доходів домогосподарств.
11. Особливості нарахування і сплати прямих податків.
12. Непрямі податки домогосподарств.

13. Сутність і класифікація витрат домогосподарств.
14. Зовнішні фактори впливу на обсяг і структуру витрат домогосподарств.
15. Елементи споживчих витрат домогосподарств.
16. Характеристика портфелю фінансових ресурсів громадян.
17. Джерела формування власних коштів громадян.
18. Напрями використання фінансових ресурсів громадян.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

1. Економічні теорії заощадження.
2. Економічні моделі заощаджень і соціальна політика.
3. Мотиви та чинники створення заощаджень домогосподарств.
4. Напрями використання заощаджень домогосподарств в сучасних умовах.
5. Критерії вибору напрямків нагромадження заощаджень.
6. Сутність і визначення особистих фінансів.
7. Функції особистих фінансів в економіці.
8. Сутність, особливості і необхідність управління особистими фінансами.
9. Методи управління особистими фінансами домогосподарств.
10. Бюджет домогосподарства.
11. Показники фінансового стану домогосподарства.
12. Підходи до управління доходами і витратами домогосподарств.
13. Взаємодія домогосподарств з фінансовими установами ринку.
14. Переваги і недоліки використання фінансових послуг фінансових установ для домашніх господарств.
15. Банківські послуги для домогосподарств.
16. Домогосподарства на фондовому ринку.
17. Сутність і складові фінансової безпеки домогосподарств.
18. Чинники впливу на фінансову безпеку домогосподарств.
19. Загрози фінансовій безпеці домогосподарств.
20. Механізм забезпечення фінансової безпеки домашніх господарств.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання, які використовуються в процесі проведення лекційних та практичних занять з навчальної дисципліни: лекції з використанням мультимедійних презентацій та проблемного викладання, робота в групах, розв'язування ситуаційних завдань, кейсів.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Фінансова безпека домогосподарств в Україні: сучасні проблеми та механізм забезпечення. Монографія. За заг. ред. Пшика Б.І. Львів. Видавництво "СПОЛОМ". 2020. 273 с.
2. Колєватова А. В., Кондрацька К. В. Роль та значення фінансів домогосподарств у ринковій економіці. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics». 2019. № 18. С. 55-60.

3. Македон Г. М. Витрати домогосподарств регіонів України: факторний аналіз. Економіка. Фінанси. Право. 2020. № 1. С. 14-17.

4. Шолудько О., Грицина О. Особливості фінансової поведінки домогосподарств та їхня адаптація до сучасних економічних реалій. Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія: Економіка АПК. 2019. № 26. С. 87- 91.

5. Юдіна С. В., Галаганов В. О., Боровець І. С. Ключові проблеми та міжнародний досвід функціонування механізму накопичення фінансових ресурсів домогосподарств. Економіка та держава. 2019. № 12. С. 48-54.

Допоміжна:

1. Бюджетний кодекс України: зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2542-14>.

2. Господарський Кодекс України: зі змінами та доповненнями. URL: www.rada.gov.ua.

3. Дема Д.І. Фінансовий ринок: навч. посібник / Д.І. Дема, І.В. Абрамова, Л.В. Недільська; за заг. ред. Д.І. Деми. Житомир: ЖНАЕУ, 2017. 448 с.

4. Доходи та витрати населення. Статистична інформація Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

5. Земельний кодекс України: зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

6. Митний кодекс України: зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

7. Податковий кодекс України: зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

8. Про Державний бюджет України на відповідний рік: Закон України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

9. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України № 2664-III від 12.07.2001 р. 8. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України від 30.10.1996 № 448/96-ВР.

10. Фінанси домогосподарств: навч. посіб. / за ред. Т. О. Кізими. –Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 228 с.

11. Фінанси домогосподарств провідних країн світу: навч. посіб. / М.І. Карлін, І.О. Цимбалюк – Луцьк: Вежа-Друк, 2014. – 172 с.

12. Фінанси: експрес курс: навч. посібник / І. С. Волохова, Н. А. Шикіна, О. Г. Волкова та ін.; за заг. ред. І. С. Волохової. Харків: ПромАрт, 2018. 262 с.

13. Фінанси: експрес курс: навч. посібник / І. С. Волохова, Н. А. Шикіна, О. Г. Волкова та ін.; за заг. ред. І. С. Волохової. Харків: ПромАрт, 2018. 262 с.

14. Фінансово-економічна грамотність: підручник: у 2-х ч. / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О. В. Димченко. Київ : Кондор, 2018. Ч. 2: Банківська система України, загальні поняття про облік, аудит та економічний аналіз в умовах ринкової економіки. 400 с.

15. Воробйов Ю.М. Фінанси домашніх господарств у фінансовій системі держави: монографія / Воробйов Ю.М., Ворошило В.В. Сімферополь: ВД «АРІАЛ», 2013. 232 с.

16. Карлін М.І. К.71 Фінанси домогосподарств провідних країн світу: навч. посіб. / М.І. Карлін, І.О. Цимбалюк Луцьк: Вежа-Друк, 2014. 172 с.

8. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Освітній портал ТДАТУ <http://op.tsatu.edu.ua>